

משנה תורה הלכות עבודה זרה פרק י

היחס לעובדי עבודה זרה

אין כורתין ברית לעובדי עבודה זרה כדי שנעשה עמהן שלום ונניח אותם לעובדה (בארץ ישראל), שנאמר (דברים ז,ב): "לא תקרת להם ברית" אלא יחזרו מעבודתה או יהרגו.

ואסור לרחם עליהם, שנאמר (שם): "ולא תקנם", לפיכך אם ראה גוי עובד עבודה זרה או בד או טובע בנהר - לא יעלנו, ראהו לקוח למות - לא יצילנו. אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא בזה - אסור מפני שאינו עושה עמנו מלחמה. כמה דברים אמורים? בגוי, אבל מוסרי ישראל והמינים והאפיקורוסין מצווה לאבדן ביד ולהורידן עד באר שחת, מפני שהן מצירים לישראל ומסירין את העם מאחרי ה', כישוע הנוצרי ותלמידיו, וצדוק וביתוס ותלמידיהם, שם רשעים ירקב.

מכאן אתה למד שאסור לרפאות עכו"ם אפילו בשכר, ואם היה מתיירא מהן או שהיה חושש משום איבה - מרפא בשכר אבל בחנם אסור.

וגר תושב (מבואר לקמן שהוא גוי שקיבל עליו שבע מצוות בני נח) הואיל ואתה מצווה להחיותו - מרפאים אותו בחנם.

אין מוכרין להם (לעובדי עבודה זרה שבארץ) בתים ושדות בארץ ישראל. ובסוריא מוכרין להם בתים אבל לא שדות. ומשכירין להם בתים בארץ ישראל ובלבד שלא יעשו שכונה. ואין שכונה פחות משלושה. ואין משכירין להם שדות, ובסוריא משכירין להם שדות. ומפני מה החמירו בשדה? מפני שיש בה שתיים: מפקיעה מן המעשרות ונותן להם חנייה בקרקע. ומותר למכור להם בתים ושדות בחוצה לארץ, מפני שאינה ארצנו. אף במקום שהתירו להשכיר, לא לבית דירה התירו, מפני שהוא מכניס לתוכה עבודה זרה ונאמר (דברים ז,כו): "ולא תביא תועבה אל ביתך", אבל משכיר להן בתים לעשותן אוצר (=מחסן).

ואין מוכרין להן פירות ותבואה וכיוצא בהן במחובר לקרקע, אבל מוכר הוא משייקוף, או מוכר לו על מנת לקוף וקוצץ. ומפני מה אין מוכרין להן? שנאמר: "ולא תחנם" - לא תיתן להם חנייה בקרקע, שאם לא יהיה להם קרקע - ישיבתן ישיבת עראי היא.

וכן אסור לספר בשבחן ואפילו לומר "כמה נאה גוי זה בצורתו", קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריהם שנאמר: "ולא תחנם" - לא יהיה להם חן בעיניך, מפני שגורם להדבק עמו וללמוד ממעשיו הרעים.

ואסור ליתן להם מתנת חנם, אבל נותן הוא לגר תושב, שנאמר: "לגר (הכרח לומר שאין מדובר על גר צדק שחייב בכל המצוות ואסור בנבלה, אלא בגר תושב) אשר בשעריך תתננה

וְאָכְלָהּ אוּ מָכַר לְנֶכְרִי” – במכירה ולא בנתינה.

מפרנסים עניי גוים עם עניי ישראל – מפני דרכי שלום, ואין ממחין בידי עניי גוים בלקט שכחה ופאה מפני דרכי שלום, ושואלים בשלומם ואפילו ביום חגם – מפני דרכי שלום. ואין כופלין להן שלום לעולם, ולא יכנס לביתו של נכרי ביום חגו לתת לו שלום, מצאו בשוק נתן לו שלום בשפה רפה ובכבוד ראש.

אין כל הדברים האלו אמורים אלא בזמן שגלו ישראל לבין האומות או שיד הגוים תקיפה על ישראל, אבל בזמן שיד ישראל תקיפה עליהם – אסור לנו להניח גוי עובד עבודה זרה בינינו. ואפילו יושב ישיבת עראי או עובר ממקום למקום בסחורה – לא יעבור בארצנו אלא עד שיקבל עליו שבע מצוות שנצטוו בני נח, שנאמר (שמות כג, לג): “לֹא יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץךָ” – אפילו לפי שעה.

ואם קיבל עליו שבע מצוות – הרי זה גר תושב. ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג, אבל שלא בזמן היובל – אין מקבלין אלא גר צדק (=שקיבל עליו את כל המצוות) בלבד¹¹.

שאלות מנחות:

- ✦ יש שלושה ביטויים לאיסור “לא תחנם”: האחד ביחס הלאומי, השני ביחס החברתי והשלישי ביחס הנפשי האישי. מהם?
- ✦ האם ניתן לומר שיש כאן שלושה חששות שונים המקופלים באיסור זה: חשש אישי – חברות שגורמת ללמידה ממעשיו ולחטאים או המרת דת. חשש חברתי – שכנות שגורמת להתבוללות ולנישואי תערובת. חשש לאומי – מאבק על השליטה בארץ (וכשהאחיזה בארץ חלשה לא ניתן יהיה להשליט את דת האמת בה)?
- ✦ היחס לגויים עובדי עבודה זרה משתנה בין מצב שיד ישראל תקיפה על האומות לבין מצב שיד האומות תקיפה על ישראל (שאז יש דינים “מפני דרכי שלום” או “חשש איבה”), אולם המטרה בשני סוגי ההתייחסויות אחת: לצמצם ככל האפשר את ישיבת עובדי עבודה זרה בארץ ישראל. האם הסיבה לכך היא רק מחשש עלינו “שלא יחטיאו את ישראל” כאמור לעיל, או שהסיבה לכך קשורה גם לקדושת הארץ והופעת השכינה עליה? מדוע בחו”ל אין איסור למכור להם בתים בקרבת שכונה ישראלית?
- ✦ הרמב”ם בהלכות אלו מחלק בין גויים עובדי עבודה זרה, גר תושב – שקיבל ז’ מצוות בני נח, גר צדק – שקיבל כל המצוות והתגייר. אולם הוא דילג על ההתייחסות שלנו לגוי שאינו עובד עבודה זרה אך גם אינו מקיים את כל שבע המצוות, או גוי ששומר

הערות – ילמד ענוים דרכו

11 עיין בשו”ת שיח נחום סי’ צג שביאר שלושה אופנים שיש גר תושב גם בזמן הזה, כגון שכבר יושב בארץ, או כשהיה מועמד לגר צדק ולא השלים את ההליך ונשאר רק בקבלת גר תושב, או קטן שהטבילוהו כגר צדק ומיאן כשהגדיל ובחר להיות גר תושב.

מסלול 1: יום ה, ג סיון	מסלול 3: יום ב, ד סיון
מסלול 2: יום א, ה סיון	מסלול 4: יום ג, ג סיון

על המצוות המוסריות אך לא בגלל אמונה בתורת משה. מה היחס לקבוצה זו שהיא אולי הרלוונטית יותר היום? מה יהיה היחס לנוצרים (בהנחה שאינם עובדי עבודה זרה) ומוסלמים שכופרים בתורת משה אך אינם עובדי עבודה זרה? האם החשש מהתבוללות או מלימוד ממעשיו או מהמרת דת הוא רק ביחס לעבודה זרה ולא ביחס ל"דת אחרת" שכופרת בעיקרי אמונה אחרים?

- ✦ מבחינת ההתייחסות החברתית, אל מי אנו אמורים להתייחס טוב יותר - אל גוי שקיבל ז' מצוות או ליהודי שהמיר את דתו והוא מיצר לישראל? האם ניתן לומר ש"ואהבת לדעך" אינו קשר דם אלא "רַע" כשותף לדת, אף שאין בינינו קשרי דם?
- ✦ מדוע לא חששה התורה מהתבוללות עם גר תושב או שנלמד ממעשיו או שהוא ישתלט על המדינה? האם זה קשור לעניין ה"מס" וה"עבדות" שהם אמורים לקבל (יובא לקמן בלימוד מחר - הל' מלכים פרק ו)? האם זה מסביר מדוע אין מקבלים גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג?